O‘ZBEKISTON MILLIY UNIVERSITETI JIZZAX FILIALI

ISSN 2181-3884

ZAMONAVIY ILMIY-TEXNIK TADQIQOTLAR

xalqaro jurnali

Vol. 2 No. 3

2026

International Journal of Contemporary Scientific and Technical Research

Volume 2 Issue 3
2026

Zamonaviy ilmiy-texnik tadqiqotlar xalqaro jurnali

3-son
2026

Международный журнал современных научно-технических исследований

Том 2 Выпуск 3
2026

MIRZO ULUG‘BEK NOMIDAGI O‘ZBEKISTON MILLIY UNIVERSITETINING JIZZAX FILIALI

Xalqaro ilmiy-elektron jurnali

Tahrir kengashi raisi:

P.f.d., prof., O.X. Turakulov

Bosh muharrir:

A.A. Abdumalikov

Tahrir kengashi mas’ul kotibi:

D.M. Jomurodov

Tahririyat hay’ati:

1. B.f.d., prof., S. Murodova (O’zMU Jizzax filiali, UZB)
2. P.f.n., prof., S. Usmanov (O’zMU Jizzax filiali, UZB)
3. T.f.n., dos., S. Tavboev (O’zMU Jizzax filiali, UZB)
4. F.f.d., prof., N. Djusupov (O’zDJTU, UZB)
5. T.f.d., dos., S. Ruzimov (TTPU, UZB)
6. P.f.d., prof., G. Lekerova (SKU, KZH)
7. DSc., Ali Coşkan (ASUI, TR)
8. T.f.d., prof., D. Irgasheva (TATU, UZB)
9. T.f.d., prof., I. Siddikov (NRU TIIAME, UZB)
10. T.f.n., dos., S. Eshkabilov (NDU, US)

Zamonaviy ilmiy-texnik tadqiqotlar xalqaro elektron jurnali (International Journal of Contemporary Scientific and Technical Research) O’zMU Jizzax filiali Kengashining qaroriga asosan tashkil etilib, 2022-yil 9-sentabrda O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №038200 raqami bilan ro‘yxatidan o‘tkazilgan, shuningdek davlatlararo standartlar talabi asosida O‘zbekiston Milliy kutubxonasidan jurnal uchun 2181-3884 ISSN raqami olingan.

© “O‘zMU Jizzax filiali” – 2023

Tahririyat manzili:

130100, Jizzax viloyati, Jizzax shahri,
Sh.Rashidov Shox ko‘chasi, 259-uy.

PEDAGOGIK DISKURS KOMPETENSIYASINI RIVOJLANTIRISHNING NAZARIY-METODOLOGIK ASOSLARI

Ochilova Nilufar Ulmasovna

Buxoro davlat pedagogika instituti, doktorant (PhD).

Annotatsiya.

Maqolada boʻlajak chet tili oʻqituvchilarining pedagogik diskurs kompetensiyasini rivojlantirish uchun zarur metodologik asoslar tizimlashtirilgan. Tizimli, faoliyatli, sotsiomadaniy, dialogik, kompetensiyaviy va refleksiv yondashuvlar qiyosiy tahlil qilinib, ularning har biri metodologik konstruksiyaning alohida savoliga javob berishi aniqlangan. Natijada ontologik, epistemologik, didaktik va prakseologik darajalardan iborat metodologik arxitektura ishlab chiqilgan. Ushbu arxitektura yondashuvlarni mexanik tarzda sanab oʻtishni bartaraf etib, tadqiqot obyekti, bilim hosil qilish usuli, ta'lim mazmuni va amaliy oʻzgarish oʻrtasidagi oʻzaro aloqani koʻrsatadi.

Kalit soʻzlar: metodologiya, pedagogik diskurs, tizimli yondashuv, faoliyatli yondashuv, dialogik ta'lim, refleksiv amaliyot.

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ РАЗВИТИЯ КОМПЕТЕНЦИИ ПЕДАГОГИЧЕСКОГО ДИСКУРСА

Очилова Нилуфар Улмасовна

Бухарский государственный педагогический институт, докторант (PhD).

Аннотация.

В статье систематизированы методологические основы, необходимые для развития компетенции педагогического дискурса у будущих учителей иностранных языков. Проведён сравнительный анализ системного, деятельностного, социокультурного, диалогического, компетентностного и рефлексивного подходов и установлено, что каждый из них отвечает на отдельный вопрос методологической конструкции. В результате разработана методологическая архитектура, включающая онтологический, эпистемологический, дидактический и праксеологический уровни. Данная архитектура позволяет избежать механического перечисления подходов и раскрывает взаимосвязь между объектом исследования, способом формирования знания, содержанием образования и практическими преобразованиями.

Ключевые слова: методология, педагогический дискурс, системный подход, деятельностный подход, диалогическое обучение, рефлексивная практика.

THEORETICAL AND METHODOLOGICAL FOUNDATIONS FOR DEVELOPING PEDAGOGICAL DISCOURSE COMPETENCE

Ochilova Nilufar Ulmasovna

Bukhara State Pedagogical Institute, Doctoral Student (PhD).

Abstract.

The article systematizes the methodological foundations required for developing pedagogical discourse competence in future foreign language teachers. Systemic, activity-based, sociocultural, dialogic, competency-based, and reflective approaches are comparatively analyzed, revealing that each addresses a distinct aspect of the methodological framework. As a result, a methodological architecture comprising ontological, epistemological, didactic, and praxeological levels is developed. This architecture avoids the mechanical enumeration of approaches and demonstrates the interrelationship between the object of research, the process of knowledge construction, educational content, and practical transformation.

Keywords: methodology, pedagogical discourse, systemic approach, activity-

based approach, dialogic learning, reflective practice.

Kirish. Pedagogik tadqiqotlarda bir nechta yondashuvni sanab oʻtish odatiy holga aylangan, biroq yondashuvlar oʻrtasidagi vazifaviy munosabat tushuntirilmasa, metodologik asos deklarativ boʻlib qoladi. Pedagogik diskurs kompetensiyasi murakkab obyekt boʻlgani sababli uni faqat kompetensiyaviy yondashuv bilan izohlash yetarli emas: konstruksiya tizim sifatida tuziladi, faoliyatda namoyon boʻladi, ijtimoiy-madaniy vositalar orqali rivojlanadi, dialogda amalga oshadi va refleksiya orqali oʻzgaradi.

Metodologik aniqlik DSc tadqiqoti uchun ayniqsa muhim. Nazariya pedagogik voqelikning mohiyatini, rivojlanish mexanizmini va amaliy oʻzgartirish yoʻlini izohlashi kerak. Agar "diskurs", "kompetensiya", "interaksiya" va "refleksiya" tushunchalari turli nazariyalardan olinib, yagona mantiqqa birlashtirilmasa, model elementlari bir-biriga tashqi ravishda ulanadi va tajriba-sinov nimani tekshirayotgani noaniq qoladi.

Pedagogik diskurs kompetensiyasi oʻqituvchi va oʻquvchi oʻrtasida ma'no, rol, norma va bilimning nutqiy vositalar orqali birgalikda qurilishini qamrab oladi. Bu obyektni oʻrganishda tilning shakliy tomonini, dars faoliyatini va kasbiy oʻzgarishni bir vaqtning oʻzida hisobga olish zarur. Mazkur maqola yondashuvlarni aynan shu ehtiyojlardan kelib chiqib funksional joylashtirishga qaratilgan.

Tadqiqot maqsadi pedagogik diskurs kompetensiyasini rivojlantirish nazariyasining metodologik arxitekturasini ishlab chiqishdir. Tadqiqot savoli: qaysi yondashuv konstruksiyaning qaysi qatlamini ochadi va ular tadqiqot dizaynida qanday iyerarxik hamda oʻzaro toʻldiruvchi munosabatda boʻlishi kerak?

Mazkur maqolaning dissertatsiyadagi alohida muammosi — metodologik yondashuvlarning dissertatsiyada vazifasiz sanab oʻtilishi. Shu bois tadqiqot doirasi aniq chegaralandi: u model, baholash vositasi yoki alohida oʻqitish texnologiyasini ishlab chiqish emas, balki tadqiqotning nazariy mantigʻini aniqlashdir. Bunday chegaralash bir xil "pedagogik diskurs kompetensiyasi" atamasi ostida turli maqolalarda aynan bir natijani takrorlashning oldini oladi va ushbu ishning mustaqil ilmiy vazifasini belgilaydi.

Tahlil birligi sifatida ontologik, epistemologik, didaktik va prakseologik darajalar olindi. Manbalardagi fikrlar mavzuga yaqinligi uchun emas, aynan shu birlikni izohlash quvvatiga koʻra saralandi. Har bir nazariy hukmning kasbiy tayyorgarlikdagi amaliy oqibati, uni kuzatish mumkin boʻlgan belgisi va notoʻgʻri qoʻllanganda yuzaga keladigan xavfi qayd etildi. Natijada terminlarni koʻpaytirishdan koʻra, sabab — pedagogik harakat — kuzatiladigan oqibat zanjirini tiklashga ustuvorlik berildi.

Tadqiqot vositasi sifatida metodologik muvofiqlik xaritasi ishlab chiqildi. Uning mazmuniy validligi uch savol bilan tekshirildi: vosita maqolada qoʻyilgan muammoni bevosita ochadimi; talabaning kuzatiladigan kasbiy harakatini yuzaga chiqaradimi; olingan dalil asosida keyingi pedagogik qarorni qabul qilish mumkinmi. Shu mezonlar nazariy tavsif bilan amaliy topshiriq oʻrtasidagi uzilishni kamaytiradi.

MATERIALLAR VA METODLAR

Tadqiqot materiali sifatida pedagogik tizimlar nazariyasi, faoliyat va sotsiomadaniy rivojlanish konsepsiyalari, dialogik ta'lim, kommunikativ kompetensiya, refleksiv amaliyot hamda til oʻqituvchilarini tayyorlashga oid manbalar olindi. Hujjatlar tarkibiga CEFR Companion Volume va EPOSTL kiritildi. Manbalar "obyekt nimadan iborat?", "rivojlanish qanday sodir boʻladi?", "natija qaysi koʻrinishda kuzatiladi?" va "amaliyot qanday oʻzgaradi?" savollari orqali oʻqildi.

Qiyosiy-metodologik tahlil uch bosqichda bajarildi. Birinchi bosqichda har bir yondashuvning asosiy birligi, sababiy mexanizmi va metodik oqibati ajratildi. Ikkinchi bosqichda bir xil hodisani turli yondashuvlar qanday talqin qilishi solishtirildi. Uchinchi bosqichda takrorlanuvchi yoki qarama-qarshi pozitsiyalar darajalar boʻyicha joylashtirilib, metodologik arxitektura yaratildi.

Yondashuvlar sonini koʻpaytirish emas, tushuntirish quvvatini oshirish tanlov mezoni boʻldi. Shu sababli konstruksiyaga bevosita xizmat qilmaydigan umumiy falsafiy iboralar kiritilmadi; har bir yondashuv uchun tadqiqotning aniq savoli, kutiladigan dalil turi va pedagogik loyihalashdagi vazifasi belgilandi.

Tahlil natijasida muammoning ichki tuzilmasi toʻrtta oʻzaro bogʻlangan yoʻnalishda ochildi: tizim va kontekst; dialogda bilim hosil boʻlishi; faoliyatda kuzatiladigan kompetensiya; dalil asosida amaliyotni qayta qurish. Ular oddiy bosqichlar roʻyxati emas. Har bir yoʻnalish oldingisida hosil boʻlgan ma'lumotni yangi kasbiy qarorga aylantiradi, oxirgi yoʻnalish esa dastlabki qarorning vaziyatga mosligini qayta tekshirish imkonini beradi.

Birinchi yoʻnalish — tizim va kontekst — talabaning vaziyatni tayyor stereotip orqali emas, pedagogik maqsad va mavjud toʻsiq nuqtayi nazaridan oʻqishini talab qiladi. Bu yerda asosiy mahsulot yakuniy replika emas, vaziyatning funksional tashxisidir. Tashxis aniq boʻlmasa, tashqi tomondan chiroyli nutqiy vosita ham oʻquvchi ehtiyojiga mos kelmasligi mumkin.

Ikkinchi yoʻnalish, ya'ni dialogda bilim hosil boʻlishi, bitta avtomatik yechimdan voz kechishni koʻzda tutadi. Talaba kamida ikki-uch variantning pedagogik foydasi, ehtimoliy cheklovi va oʻquvchi uchun yaratadigan imkoniyatini qiyoslaydi. Variantlar grammatik shakliga qarab emas, maqsadga xizmat qilishi va keyingi oʻquvchi harakatini ochishiga qarab tanlanadi.

Uchinchi yoʻnalishda faoliyatda kuzatiladigan kompetensiya nazariy fikrni bajarish daliliga aylantiradi. Masalan, talabaning darsdagi savol-javob epizodini bir vaqtning oʻzida til materiali, ijtimoiy rol, pedagogik maqsad va refleksiya

obyekti sifatida tahlil qilish. Ushbu vaziyatda qarorning sifati oʻqituvchining niyati bilangina belgilanmaydi; oʻquvchining navbatdagi javobi, topshiriqni boshlashi, fikrini kengaytirishi yoki muloqotdan chekinishi ham tahlilga kiritiladi.

Toʻrtinchi yoʻnalish — dalil asosida amaliyotni qayta qurish — birinchi bajarishni yakuniy natija deb qabul qilmaydi. Talaba dalilni koʻrib, dastlabki taxminini saqlashi, aniqlashtirishi yoki rad etishi mumkin. Shu tariqa refleksiya "menga yoqdi — yoqmadi" shaklidagi umumiy taassurotdan chiqib, qaror va oqibat oʻrtasidagi aloqani qayta loyihalash faoliyatiga aylanadi.

Taklif etilgan yechimning markaziy koʻrsatkichi nazariy tushuncha, tadqiqot savoli, ma'lumot manbai va xulosa turi oʻrtasidagi moslik hisoblanadi. Bu dalil alohida replikaning mavjudligini sanash bilan cheklanmaydi. U nutqiy harakatning qayerda, nima maqsadda qoʻllangani, undan keyin oʻquvchi uchun qanday imkoniyat ochilgani va talaba bu oqibatni qanday izohlaganini bir butun holda koʻrishni talab qiladi.

NATIJALAR

Ontologik darajada tizimli va sotsiomadaniy yondashuvlar yetakchi deb belgilandi. Tizimli yondashuv kompetensiyani oʻzaro aloqador komponentlar, pedagogik sharoit va natijalar birligi sifatida koʻrishga imkon beradi. Sotsiomadaniy yondashuv esa pedagogik diskursni individual qobiliyat emas, madaniy vositalar, institutsional rollar va hamkorlik shakllari orqali vujudga keladigan faoliyat sifatida tushuntiradi. Demak, konstruksiya shaxs ichida "saqlanadigan" bilim bilan cheklanmaydi.

Epistemologik darajada dialogik va diskursiv-analitik yondashuvlar joylashtirildi. Dialogik yondashuv bilimning tayyor uzatilishidan koʻra, savol, javob, qarshi fikr va qayta ifodalash orqali birgalikda qurilishini asoslaydi. Diskursiv tahlil esa ushbu jarayonni real nutq parchalarida, navbatlar ketma-ketligi, nutqiy harakat va kontekst aloqasida kuzatish imkonini beradi. Bu daraja tadqiqotchi nimani dalil sifatida qabul qilishini belgilaydi.

Didaktik darajada kompetensiyaviy va faoliyatli yondashuvlar birlashtirildi. Kompetensiyaviy yondashuv natijani bilimlar roʻyxati emas, vaziyatda samarali harakat qila olish sifatida belgilaydi. Faoliyatli yondashuv esa rivojlanishni tahlil, rejalashtirish, sinash, teskari aloqa va qayta bajarish sikliga joylashtiradi. Shundan kelib chiqib, pedagogik diskursni faqat ma'ruza orqali oʻrgatish emas, mikrodars, transkript va vaziyatli topshiriqlar orqali bajarish zarurligi asoslanadi.

Prakseologik darajada refleksiv va dizayn yondashuvlari belgilandi. Refleksiv amaliyot oʻqituvchining oʻz nutqini umumiy taassurot asosida emas, audio-video dalil va transkript orqali tahlil qilishini talab qiladi. Dizayn yondashuvi esa ishlab chiqilgan modulni bir martalik yakuniy mahsulot emas, sinov, tahlil va qayta loyihalash orqali takomillashadigan tizim sifatida koʻradi.

Toʻrt daraja oʻrtasida vertikal mantiq hosil qilindi: ontologiya obyektning mohiyatini, epistemologiya u haqda ishonchli bilim olish yoʻlini, didaktika rivojlantirish mazmuni va faoliyatini, prakseologiya esa amaliy oʻzgarish va takomillashtirish mexanizmini belgilaydi. Bu arxitektura yondashuvlarni alohida roʻyxatdan yagona tadqiqot mantigʻiga aylantiradi.

1-jadval. Pedagogik diskurs tadqiqotining metodologik arxitekturasi

Daraja	Yetakchi yondashuv	Tadqiqot savoli	Natija turi
Ontologik	Tizimli, sotsiomadaniy	Obyekt nimadan iborat?	Komponent va kontekst aloqasi
Epistemologik	Dialogik, diskursiv-analitik	Ishonchli dalil qanday olinadi?	Interaksiya va nutqiy harakat tahlili
Didaktik	Kompetensiyaviy, faoliyatli	Kompetensiya qanday rivojlanadi?	Vaziyatli faoliyat va kuzatiladigan natija
Prakseologik	Refleksiv, dizayn	Amaliyot qanday oʻzgaradi?	Dalilga asoslangan qayta loyihalash

Olingan natijaning ilmiy ahamiyati pedagogik diskurs kompetensiyasini oʻrganish uchun yondashuvlar iyerarxiyasini asoslash bilan belgilanadi. Shu jihat uni toʻplamdagi boshqa maqolalardan ajratadi: mazkur ish umumiy mavzuni yana bir bor bayon qilmaydi, balki dissertatsiya konstruksiyasining faqat oʻziga biriktirilgan boʻgʻinini chuqurlashtiradi. Boshqa maqolalarda ishlab chiqilgan model, mezon yoki texnologiya bu yerda natija sifatida da'vo qilinmaydi.

Amaliyotda metodologik muvofiqlik xaritasi auditoriya mashgʻuloti, mikrodars yoki pedagogik amaliyotdan keyingi tahlilga moslashtirilishi mumkin. Oʻqituvchi dastlab vaziyat va maqsadni beradi, talabalar individual qaror tayyorlaydi, keyin kichik guruhda variantlar oqibati qiyoslanadi. Yakunda tanlangan yechim bajarilib, faqat kuzatilgan dalil asosida qayta koʻrib chiqiladi. Bu tartib tayyor javobni oʻqituvchidan kutish odatini kamaytiradi.

Natijani qoʻllashda kontekst chegarasi saqlanishi zarur. Bir vaziyatda samarali boʻlgan diskurs yurishi boshqa yosh guruhi, til darajasi yoki munosabat tarixida ayni ta'sirni bermasligi mumkin. Shuning uchun taklif etilgan vosita qat'iy retsept emas, asoslangan tanlovni tashkil etuvchi ramka sifatida talqin qilinadi. Uning qiymati bir xil javob ishlab

chiqarishda emas, qaror sababini va oqibatini koʻrinadigan qilishdadir.

Keyingi empirik tekshiruvda nazariy tushuncha, tadqiqot savoli, ma'lumot manbai va xulosa turi oʻrtasidagi moslik bir nechta vaqt nuqtasida toʻplanishi maqsadga muvofiq. Ekspert bahosi bilan bir qatorda talabaning izohi va oʻquvchi javobini qoʻshish natijani faqat tashqi kuzatuvga bogʻlab qoʻymaydi. Shuningdek, bir martalik muvaffaqiyatdan koʻra yangi vaziyatda saqlanadigan oʻzgarishni aniqlash kompetensiyaning haqiqiy transferini koʻrsatadi.

Oʻzbekiston ilmiy-metodik maktabida J. J. Jalolov chet til ta'limining maqsadi, mazmuni va nutqiy faoliyat turlarini yaxlit metodik tizim sifatida asoslaydi. B. X. Xodjayev pedagogik nazariya bilan amaliy faoliyat oʻrtasidagi izchillikni, N. A. Muslimov va hammualliflar esa kasbiy kompetentlikni bilimni vaziyatda qoʻllash, pedagogik qaror qabul qilish hamda oʻz faoliyatini tahlil etish birligida talqin qiladilar. Sh. Safarovning pragmalingvistik qarashlari nutqiy birlik ma'nosini soʻz yoki gap doirasida emas, kommunikativ niyat, vaziyat va adresat munosabatida ochishga imkon beradi. Mazkur mahalliy qarashlar pedagogik diskurs kompetensiyasining metodologik arxitekturasida lingvodidaktik, kasbiy-faoliyatli va pragmatik qatlamlarni oʻzaro bogʻlash uchun nazariy asos boʻlib xizmat qiladi.

MUHOKAMA

Vygotskiyning sotsiomadaniy nazariyasi va Bakhtinning dialogiklik gʻoyasi pedagogik diskursning oʻzaro ta'sirda shakllanishini izohlaydi, lekin ular tayyor kompetensiya mezonlarini bermaydi. Kompetensiyaviy yondashuv kuzatiladigan natijani aniqlashtiradi, biroq rivojlanishning ijtimoiy mexanizmini oʻzi toʻliq tushuntirmaydi. Taklif etilgan arxitektura aynan shu boʻshliqlarni oʻzaro toʻldirish tamoyiliga asoslanadi.

Metodologik arxitektura tadqiqot metodlarini ham izchil tanlashga yordam beradi. Tizim tuzilmasi konseptual modellashtirish bilan, real interaksiya video va transkript tahlili bilan, kompetensiya natijasi vaziyatli topshiriq va rubrika bilan, kasbiy oʻzgarish esa takroriy mikrodars va refleksiv yozuvlar bilan oʻrganilishi mumkin. Shunda metodlar nomi emas, ularning tadqiqot savoliga xizmat qilishi asosiy mezonga aylanadi.

Maqolaning cheklovi shundaki, arxitektura nazariy manbalar sintezi asosida ishlab chiqildi. Uni kelgusida ekspertlar bilan Delphi jarayoni, oʻquv moduli dizayni va koʻp manbali ma'lumotlar asosida tekshirish zarur. Biroq nazariy bosqichdayoq yondashuvlarning vazifasini ajratish dissertatsiya konsepsiyasidagi tushuncha va metodlar nomuvofiqligi xavfini kamaytiradi.

XULOSA

Pedagogik diskurs kompetensiyasini rivojlantirish uchun tizimli, sotsiomadaniy, dialogik, kompetensiyaviy, faoliyatli va refleksiv yondashuvlar toʻrt metodologik darajada uygʻunlashtirildi. Yangi natija yondashuvlarning sonida emas, har birining obyekt, dalil, ta'lim va amaliy oʻzgarish boʻyicha aniq vazifasi belgilanganidadir. Ushbu arxitektura nazariya, tadqiqot metodlari va pedagogik tajriba-sinov oʻrtasida izchillik yaratadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Vygotsky L. S. *Mind in Society.* – Cambridge, MA: Harvard University Press, 1978.
2. Bakhtin M. M. *Speech Genres and Other Late Essays.* – Austin: University of Texas Press, 1986.
3. Schön D. A. *The Reflective Practitioner.* – New York: Basic Books, 1983.
4. Kolb D. A. *Experiential Learning.* – Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall, 1984.
5. Walsh S., Mann S. Doing Reflective Practice: A Data-Led Way Forward // *ELT Journal.* – 2015. – Vol. 69, No. 4. – P. 351–362. – DOI: 10.1093/elt/ccv018
6. Alexander R. Developing Dialogic Teaching: Genesis, Process, Trial // *Research Papers in Education.* – 2018. – Vol. 33, No. 5. – P. 561–598. – DOI: 10.1080/02671522.2018.1481140
7. Council of Europe. *CEFR Companion Volume.* – Strasbourg: Council of Europe, 2020.
8. Newby D. et al. *European Portfolio for Student Teachers of Languages.* – Graz: ECML, 2007.
9. Canale M., Swain M. Theoretical Bases of Communicative Approaches // *Applied Linguistics.* – 1980. – Vol. 1, No. 1. – P. 1–47.
10. Design-Based Research Collective. Design-Based Research: An Emerging Paradigm for Educational Inquiry // *Educational Researcher.* – 2003. – Vol. 32, No. 1. – P. 5–8.
11. Jalolov J. J. *Chet til oʻqitish metodikasi.* – Toshkent: Oʻqituvchi, 2012. – 432 b.
12. Xodjayev B. X. *Umumiy pedagogika nazariyasi va amaliyoti.* – Toshkent: Sano-standart, 2017. – 418 b.
13. Muslimov N. A., Usmonboyeva M. H., Sayfurov D. M., Toʻrayev A. B. *Pedagogik kompetentlik va kreativlik asoslari.* – Toshkent: Sano-standart, 2015. – 120 b.
14. Safarov Sh. *Pragmalingvistika.* – Toshkent: Oʻzbekiston Milliy ensiklopediyasi, 2008.